

Presenting a Model of Sustainable Tourism Ecosystem with Meta-Synthesis Approach

Amir Mohammad Colabi*

Assistant Professor of Business Management,
Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract

Tourism is recognized as a factor of economic prosperity and environmental protection, and a sustainable tourism ecosystem ensures the equitable distribution of opportunities for future generations. Meanwhile, if done correctly, developing a sustainable tourism ecosystem can help the growth of cultural exchanges and improve the quality of life of the region's indigenous people. The present study aimed to present a sustainable tourism ecosystems model using a Meta Synthesis approach. In this study, 39 studies related to the subject have been extracted from various scientific databases between 1994 and 2020, which have been examined using the seven-step model of Sandelowski and Barroso. By analyzing their content, the relevant concepts and categories were extracted, and the importance and priority of the concepts were determined using the Shannon entropy method. Based on the research findings, 37 concepts were identified in seven categories, divided into three categories: business-related factors, industry-related external factors, and industry-related micro-factors. The categories of human capital education, culture, personal characteristics, networking and markets, investment and financing, legislation and policies, and infrastructure are the most critical sustainable tourism ecosystems factors, respectively.

*Corresponding Author: Colabi@modares.ac.ir

How to Cite: Colabi, A. (2022). Presenting a Model of Sustainable Tourism Ecosystem with Meta Synthesis Approach, *Tourism Management Studies*, 17(57), 179-206.

Introduction

The tourism industry is recognized as an asset for economic growth and poverty reduction in developing countries. World Tourism Organization reports show that the tourism industry is a leader in job creation. Many natural, cultural, and historical assets in developing countries create a comparative advantage in the tourism industry and a potential income source for emerging economies. Sustainable tourism development is not possible without economic or social activities. The tourism industry is the most extensive service industry globally and is an essential job-creating industry. The concept of an ecosystem includes actors that make up its components and are interdependent. A tourism ecosystem is a powerful tool for understanding the relationship between nature, society, and business. The tourism ecosystem creates competition and economically leads to the development of the tourism industry. The tourism ecosystem achieves sustainable development by updating existing markets in this area and creating new markets. Therefore, when the goal is the economic and social development of a geographical area, the tourism ecosystem is a tool to achieve this goal. Paying attention to sustainable tourism ecosystems can satisfy tourists and people in tourist areas. Considering that the development of the tourism industry in the country can lead to economic development and improvement of infrastructure, paying attention to the sustainable tourism ecosystem can play an essential role in this regard and pave the way for new opportunities in less developed areas.

Materials and Methods

The present study was developmental-applied in terms of purpose and descriptive in terms of data collection. The research method is mixed (qualitative-quantitative) of exploratory type, emphasizing qualitative data. In this research, the qualitative approach is then quantitative, in which the meta-synthesis method was used. Then, in the quantitative stage, the Shannon entropy method was used to determine the coefficients of the identified factors. Hypertext is a method used to review and combine past studies and evaluate other research; in other words, in the meta-combined method, the results obtained from other studies are examined, and new results are obtained based on it. The

research community includes previous research on factors affecting sustainable tourism ecosystems. In the sampling field, related studies were selected using a purposeful approach, which was selected in 39 studies. Sandelowski and Barroso introduce a 7-step method for meta-synthesis, which is used in this study.

Discussion and Results

All factors extracted from previous studies were considered as code. Then, considering the concept of codes, similar items were classified into one concept; based on the analysis and content analysis of the articles, a total of 3 code axes, 7 categories, and 37 concepts for sustainable tourism ecosystem were identified.

Conclusions

A sustainable tourism ecosystem is considered a factor of economic growth and strengthens the culture of communities. The tourism ecosystem ensures that future generations have continued access to resources and fair opportunities. This study aimed to present a sustainable tourism ecosystems model using a Meta Synthesis approach. Based on the results of using the meta-synthesis method and reviewing previous studies, 37 concepts were identified in the form of seven categories, which were divided into three categories: business-related factors, industry-related external factors, and industry-related micro-factors. Factors identified in importance include human capital education, culture, personal characteristics, networking and markets, investment and financing, legislation and policies, and infrastructure. The essential factors in a sustainable tourism ecosystem are networking and how to interact with markets; thus, it is necessary to pay attention to the needs of stakeholders and involve them in the processes. The transformation of the traditional economy into a sharing economy also leads to value creation and networking; however, this process faces wide-ranging challenges. It addresses these challenges through culture-building, providing a transparent and cohesive legal framework between relevant institutions. Investing in tourism requires the development of economic infrastructure, the provision of social conditions, and the improvement of political relations with countries.

Appropriate strategies, such as cooperation with foreign investors and allocating funds for tourism development, it is necessary to eliminate appropriate barriers to capital in this area. Because of the meta-synthesis method and weighting through Shannon entropy, this research provided an integrated model for a sustainable tourism ecosystem, which is unique to the subject under study and some of the concepts extracted.

Keywords: Sustainable Tourism Development, Sustainable Tourism, Ecosystem, Tourism Development, Meta-Synthesis.

ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار با رویکرد فراترکیب

امیرمحمد کلابی * | استادیار گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

چکیده

گردشگری پایدار به عنوان عامل رونق اقتصادی و حافظ محیط زیست شناخته شده و اکوسیستم گردشگری پایدار توزیع عادلانه فرصت‌ها در نسل‌های آینده را تضمین می‌کند. اگر گردشگری پایدار به درستی شکل گیرد، می‌تواند به رشد مبادلات فرهنگی کمک کرده و کیفیت زندگی مردم بومی منطقه را نیز ارتقا دهد. پژوهش حاضر باهدف ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار با رویکرد فراترکیب انجام شده است. در پژوهش حاضر ۳۹ پژوهش مرتبط با موضوع، در پایگاه‌های مختلف علمی از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۰ استخراج شده که با استفاده از الگوی هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو مورد بررسی قرار گرفته است. با تحلیل محتوای آن‌ها مفاهیم و مقوله‌های مربوطه استخراج گردید و میزان اهمیت و اولویت مفاهیم با روش آنتروپی شانون تعیین شده است. بر اساس یافته‌های پژوهش ۳۷ مفهوم در قالب ۷ مقوله شناسایی شدند که در سه طبقه‌ی عوامل مرتبط با کسب و کار، عوامل بیرونی مرتبط با صنعت و عوامل خرد مرتبط با صنعت قرار گرفتند. مقوله‌های آموزش سرمایه انسانی، فرهنگ، ویژگی‌های فردی، شبکه‌سازی و بازارها، سرمایه گذاری و تأمین مالی، قانون گذاری و سیاست‌ها و زیرساخت‌ها به ترتیب دارای بیشترین ضریب اهمیت در بین عوامل اکوسیستم گردشگری پایدار می‌باشند.

کلیدواژه‌ها: توسعه پایدار گردشگری، اکوسیستم، گردشگری پایدار، توسعه گردشگری، فراترکیب.

مقدمه

صنعت گردشگری به عنوان دارایی برای رشد اقتصادی و کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه شناخته می‌شود و گزارش‌های سازمان جهانی گردشگری نشان‌دهنده پیشرو بودن صنعت گردشگری در ایجاد شغل می‌باشد؛ بسیاری از دارایی‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی که در کشورهای در حال توسعه وجود دارد؛ باعث ایجاد مزیت نسبی در صنعت گردشگری می‌گردد و منبع درآمد بالقوه‌ای برای اقتصادهای نوظهور به وجود می‌آورد (UNWTO, 2019).

توسعه پایدار به عنوان اصلی‌ترین مفهوم در قرن ۲۱ مطرح شده است و سه مورد از اهداف آن به اهمیت توسعه گردشگری اشاره دارند؛ که باعث اشتغال و رشد اقتصادی می‌گردند. گردشگری به عنوان یک صنعت مرتبط با سرمایه انسانی شناخته می‌شود که در آن ورود گردشگران باعث افزایش تقاضا برای اسکان و حمل و نقل می‌گردد و فرصت‌های اشتغال مستقیم در منطقه ایجاد می‌کند، همچنین توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط مرتبط با زنجیره ارزش در صنعت گردشگری را نیز افزایش می‌دهد (Ashley and Mitchell, 2015).

گردشگری پایدار به عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی در نظر گرفته می‌شود که برای تحقق آن به ارائه خدمات نوآورانه نیاز است؛ متنوع سازی محصولات و خدمات گردشگری نیز باعث افزایش تقاضا برای گردشگری می‌گردد که فرصت‌هایی جهت گردشگری پایدار فراهم می‌کند (Navickiene et al., 2017).

توسعه گردشگری پایدار بدون انجام فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی صورت نمی‌گیرد؛ لذا صنعت گردشگری گسترده‌ترین صنعت خدماتی و مهم‌ترین صنعت اشتغال‌زا در دنیا محسوب می‌شود. گزارش سال ۲۰۱۹ مجمع جهانی اقتصاد^۱ از شاخص رقابت‌پذیری سفر و گردشگری نشان می‌دهد که ایران در بین ۱۴۰ کشور به رتبه ۸۹ دست‌یافته که نشان‌دهنده سهم ناچیز ایران از درآمد زیاد صنعت گردشگری است. امروزه بهره‌برداری بهینه از امکانات و توانمندی‌های یک سرزمین در چارچوب اهداف توسعه پایدار یکی از دغدغه‌های اصلی کشورهاست؛ از نظر سازمان جهانی گردشگری، گردشگری پایدار نوعی از گردشگری است که به مدیریت تمامی منابع منجر می‌گردد؛ به شیوه‌ای که ضمن رعایت آداب فرهنگی منطقه،

---

1 World Economic Forum

تنوع عوامل زیست‌محیطی نیز حفظ شود (Higgins, 2018). بدون حفاظت از منابع طبیعی در آینده فرصت محدودی برای توسعه محصولات جدید گردشگری وجود خواهد داشت؛ بنابراین به نفع صنعت است تا از پایداری منابع اطمینان حاصل کند؛ این امر نیاز به بینشی دارد که به بازیگران صنعت نگاهی سیستمی و جامع داشته باشد که این دیدگاه از طریق اکوسیستم گردشگری میسر می‌شود (Hall, 2017).

برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری توجه به اکوسیستم گردشگری امری ضروری می‌باشد؛ مفهوم اکوسیستم شامل بازیگرانی است که اجزا آن را تشکیل می‌دهند و به هم وابسته هستند. اکوسیستم گردشگری ابزاری قدرتمند برای درک روابط بین طبیعت، جامعه و کسب و کار می‌باشد (Pueyo-Ros, 2018). اکوسیستم گردشگری رقابت ایجاد می‌کند و از نظر اقتصادی منجر به توسعه صنعت گردشگری می‌شود و با به‌روز کردن بازارهای موجود در این حوزه و ایجاد بازارهای جدید، توسعه پایدار را رقم می‌زند (Tsujiimoto, 2018)؛ بنابراین وقتی هدف توسعه اقتصادی و اجتماعی یک منطقه جغرافیایی است، اکوسیستم گردشگری ابزاری جهت دستیابی به این هدف هست. توجه به اکوسیستم گردشگری پایدار می‌تواند رضایت گردشگران و مردم مناطق گردشگر پذیر را جلب کند. با توجه به این که توسعه صنعت گردشگری در کشور می‌تواند منجر به توسعه اقتصادی و بهبود زیرساخت‌ها گردد؛ توجه به اکوسیستم گردشگری پایدار می‌تواند نقش مهمی در این زمینه ایفا کرده و زمینه‌ساز فرصت‌های جدید در مناطق کمتر توسعه‌یافته باشد. اغلب پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه گردشگری پایدار صرفاً به تشریح عوامل و پیامدهای توسعه پایدار گردشگری پرداخته‌اند و پژوهشی به‌طور سیستماتیک اکوسیستم گردشگری پایدار را مورد مطالعه قرار نداده است؛ با توجه به موارد مطرح‌شده پژوهش حاضر به دنبال ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار می‌باشد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

توسعه گردشگری پایدار

توسعه پایدار به توسعه‌ای گفته می‌شود که پاسخگوی نیازهای حال، بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای تأمین نیازهای خود باشد. از اوایل سال ۱۹۷۲ پایداری در دستور

کار توسعه جهانی قرار گرفت و به حفاظت و بهبود محیط زندگی انسان در راستای رفاه و توسعه اقتصادی، توجه شد (Reddy and Wilkes, 2017).

الگوی پایداری نشان‌دهنده هم‌گرایی نظریه توسعه اقتصادی و محیط‌زیست است و رسیدن به اهداف توسعه پایدار بدون در نظر گرفتن پایداری زیست‌محیطی امکان‌پذیر نمی‌باشد؛ لذا سازمان گردشگری جهانی، توسعه پایدار گردشگری را به‌عنوان راهی برای رسیدن به توسعه اقتصادی در جهان می‌داند (Swilling et al., 2016).

گردشگری پایدار گردشگری است که در یک منطقه جغرافیایی به‌گونه‌ای توسعه و نگهداری می‌شود که در یک دوره نامعلوم بتواند به حیات خود ادامه دهد (Butler, 2004).

مفهوم گردشگری پایدار، گردشگری را در قالب مرزها بررسی می‌کند و رابطه‌ای مثلث‌وار بین جامعه میزبان و جامعه میهمان و گردشگران برقرار می‌سازد و بین آن‌ها موازنه ایجاد می‌کند. سازمان جهانی گردشگری معتقد است که گردشگری پایدار در دنیای امروز رهیافت جامعی است که خواهان رشد بلندمدت صنعت گردشگری بدون تأثیرگذاری مخرب بر زیست‌بوم‌های طبیعی باشد و بر این نکته تأکید دارد که در قالب اکوسیستم گردشگری، بشر قادر خواهد بود که جوانب مشخصی از محیط را در جهت مثبت یا منفی تعدیل و دست‌کاری کند. در تعاریف گردشگری پایدار به سه اصل اساسی توجه می‌شود که عبارت انداز: استفاده بهینه از منابع محیطی و حفظ میراث طبیعی و تنوع زیستی، احترام به اصالت فرهنگی و اجتماعی جوامع میزبان و ارائه مزایای اقتصادی و اجتماعی برای تمام ذی‌نفعان به‌صورت عادلانه (Telfer and Sharpley, 2015).

گردشگری پایدار می‌تواند به بخش اصلی توسعه اقتصادی در مناطقی که فرصت‌های محدودی برای توسعه صنعتی دارند، تبدیل شود؛ زیرا سطح استانداردهای زندگی را بهبود می‌بخشد و آثار منفی گردشگری انبوه را کاهش می‌دهد (Kaplan and aktas, 2016).

توسعه گردشگری پایدار دارای آثار مثبتی بر زندگی ذی‌نفعان است و زمانی که منافع آن‌ها بیشتر از هزینه‌هایشان باشد درک آن‌ها نسبت به توسعه پایدار گردشگری تغییر می‌کند و سعی می‌کنند با مشارکت در توسعه گردشگری باعث افزایش منافع و بهبود کیفیت زندگی خود شوند (Chen et al., 2018).

اکوسیستم گردشگری پایدار

اکوسیستم‌ها به‌طور کلی به‌عنوان مجموعه‌ای از موجودات در حال تعامل و محیط اطراف آن‌ها تعریف می‌شوند و معمولاً از شبکه‌های پیچیده با وابستگی متقابل تشکیل شده‌اند (Tu and Liu, 2014). اکوسیستم مجموعه‌ای از انسان‌ها، موجودات زنده، محیط فیزیکی و ارتباطات بین آن‌ها در محیطی خاص می‌باشد؛ و اکوسیستم گردشگری مجموعه‌ای از بازخوردهای عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشد که رفت و آمد مردم به مکان‌های مختلف را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اکوسیستم گردشگری به‌عنوان عامل رشد اقتصادی، تقویت‌کننده فرهنگ جوامع و حافظ محیط‌زیست در نظر گرفته می‌شود و اکوسیستم گردشگری پایدار به دنبال اطمینان از تداوم دسترسی به منابع برای استفاده نسل‌های آینده و توزیع عادلانه‌تر فرصت‌ها بین ملل مختلف می‌باشد (Church et al., 2017).

اکوسیستم گردشگری پایدار نیز مانند دیگر اکوسیستم‌ها از اهدافی مشترک و عناصری مستقل تشکیل شده است که در صورت سازگاری عناصر و اجرای درست وظایف می‌تواند به حیات خود ادامه دهد. چهار عنصر مهم برای موفقیت هر اکوسیستم عبارت‌اند از تعامل درست عوامل، تعادل عناصر، بازیگران با اهداف مشترک و خودسازمان‌دهی. این بدان معناست که در اکوسیستم‌ها گروهی از عوامل به‌صورت فعال روابط متقابلی را برای افزایش منافع و دستیابی به اهداف تشکیل می‌دهند و با استفاده از منابع به‌طور مؤثر و پایدار مانع فروپاشی اکوسیستم می‌گردند. فضای کسب و کارهای صنعت گردشگری همانند اکوسیستم‌های طبیعی شبکه‌های به‌هم پیوسته‌ای هستند که اعضای آن به‌صورت پیچیده‌ای با یکدیگر در تعامل‌اند و با بیشترین مشارکت ارزش زیادی خلق می‌کنند تا اکوسیستم گردشگری شرایط بهتری برای زیستن داشته باشد (Cizel and Ajanovic, 2019). به‌عبارت‌دیگر در اکوسیستم گردشگری باید میان همکاری و رقابت تعادل ایجاد شود تا ادامه فعالیت‌های آن محقق گردد.

آکوینو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی چهارچوب گردشگری پایدار را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که ظهور بنگاه‌های اجتماعی که در زمینه گردشگری فعالیت می‌کنند در توسعه اکوسیستم گردشگری نقش دارند و باعث به حداقل رسیدن پیامدهای منفی توسعه گردشگری در جامعه می‌شود.

در پژوهش ایدین و امکسیز^۱ (۲۰۱۸) عوامل موفقیت اکوسیستم گردشگری پایدار بررسی شد و ۶ عامل برنامه‌ریزی استراتژیک، پشتیبانی فنی و اطلاعاتی، حمایت دولت، مشارکت و همکاری، منابع مالی کافی و تصویر شهر به‌عنوان عوامل موفقیت اکوسیستم گردشگری بیان شدند.

مارتینز^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «ارائه الگوی اکوسیستم در بخش گردشگری برای بهبود رقابت پایدار» با استفاده از روش دلفی ابعادی همچون حمایت نهادهای دولتی، خط‌مشی‌ها و قوانین، بازارها، حمل‌ونقل و نیروی انسانی را ابعاد اکوسیستم گردشگری معرفی کردند. اکوسیستم گردشگری پایدار مستلزم هماهنگی و یکپارچگی ذینفعان مختلفی از جمله دولت، جوامع محلی و کسب‌وکارهای فعال در صنعت می‌باشد (Kurgun et al., 2018).

پس از مطالعه پژوهش‌های پیشین مشاهده شد هر یک از مطالعات از دیدگاه‌های گوناگون ابعاد اکوسیستم گردشگری پایدار را بررسی کرده‌اند و کمتر پژوهشی به‌طور سیستماتیک اکوسیستم گردشگری پایدار را مورد مطالعه قرار داده است. لذا هدف و جنبه نوآوری پژوهش ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار می‌باشد؛ از این رو پژوهش حاضر در نظر دارد به این سؤالات پاسخ دهد: چه عواملی مدل اکوسیستم گردشگری پایدار را تشکیل می‌دهند؟ هر یک از عوامل چه اولییتی در اکوسیستم گردشگری پایدار دارند؟

روش

از آنجایی که هدف کلی پژوهش، ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار است، پژوهش حاضر از نظر هدف توسعه‌ای- کاربردی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها توصیفی هست. در پژوهش حاضر از روش فراترکیب استفاده شده و به دنبال آن جهت تعیین ضرایب عوامل شناسایی شده از روش آنتروپی شانون استفاده شده است. یکی از روش‌هایی که به‌منظور بررسی، ترکیب و آسیب‌شناسی پژوهش‌های گذشته استفاده می‌شود فرامطالعه است؛ اگر فرامطالعه به‌صورت کیفی و بر روی مفاهیم و نتایج مورد استفاده در مطالعه‌های گذشته انجام گیرد به نام فراترکیب شناخته می‌شود. فراترکیب روشی است که به‌منظور

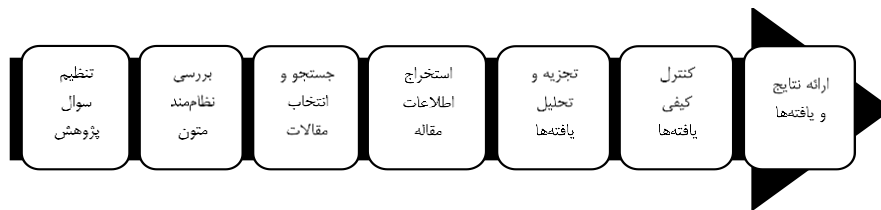
1 Aydin and Emeksiz

2 Martinez

بررسی و ترکیب مطالعات گذشته صورت می‌گیرد و به ارزیابی پژوهش‌های دیگر می‌پردازد؛ به عبارت بهتر در روش فراترکیب نتایج به‌دست‌آمده از سایر مطالعات موردبررسی قرار گرفته و بر اساس آن نتایج جدیدی به‌دست‌آمده می‌آید (Zimmer, 2006).

جامعه پژوهش شامل پژوهش‌های پیشین در زمینه‌ی اکوسیستم گردشگری پایدار است. جهت بررسی اعتبار مطالعات مورد استفاده نیز از ابزار حیاتی «CASP» استفاده گردید که به محقق در برآورد دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی پژوهش کمک می‌کند. این ابزار بر موارد زیر تمرکز دارد: ۱- اهداف تحقیق، ۲- منطبق روش، ۳- طرح تحقیق، ۴- روش نمونه‌برداری، ۵- جمع‌آوری داده‌ها، ۶- انعکاس‌پذیری، ۷- ملاحظات اخلاقی، ۸- دقت تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۹- بیان واضح و روشن یافته‌ها ۱۰- ارزش پژوهش. برای فراترکیب ساندولسکی و باروسو روش ۷ مرحله‌ای را معرفی می‌کنند که در این پژوهش از این روش هفت مرحله‌ای استفاده شده است (Sandelowski et al., 2007).

شکل ۱. فرآیند پژوهش

مرحله اول: تنظیم سؤال‌های پژوهش: با توجه به هدف این پژوهش باید به پارامترهای پژوهش شامل چه چیزی (What)، چه جامعه‌ای (Who)، محدودیت زمانی (When) و چگونگی روش (How) پاسخ داده شود؛ که بر این اساس سؤالات پژوهش شکل گرفته است.

جدول ۱. سؤالات پژوهش

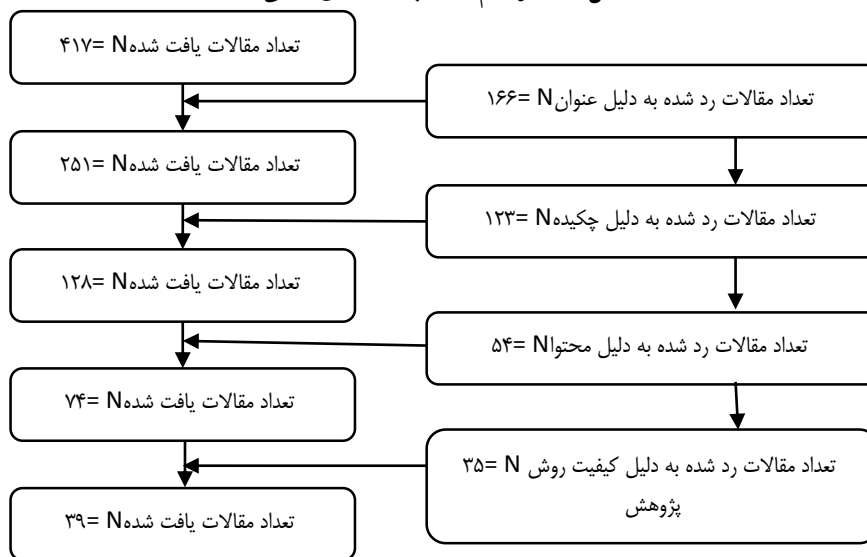
سؤال	
What (چه چیزی)	شناسایی مفاهیم و تعریف گردشگری پایدار، اکوسیستم گردشگری پایدار
Who (چه کسی): (جامعه مطالعه)	دروش فراترکیب، متن مطالعات گذشته، داده‌ها محسوب می‌شوند؛ جامعه پژوهش، مطالعات صورت گرفته در حوزه اکوسیستم گردشگری پایدار است که در نشریات علمی معتبر منتشر شده‌اند.
When (چه زمانی، محدودیت و چارچوب زمانی مطالعه)	در پژوهش سعی شده است مطالعات مرتبط با موضوع به صورت دقیق مورد بررسی قرار گیرد؛ مطالعات در این حوزه از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۰ مورد بررسی قرار گرفته است.
How (چگونه: روش انجام مطالعات و چگونگی انتخاب مطالعات)	متن پژوهش‌های گذشته داده‌های ثانویه هستند، در این پژوهش، مطالعات مورد بررسی شامل همه‌ی پژوهش‌های انجام شده در حوزه اکوسیستم گردشگری پایدار است و مقالاتی انتخاب شده‌اند که بیشترین ارتباط را با حوزه مورد بررسی دارند؛ در این پژوهش از ابزار CASP استفاده شده است.

مرحله دوم: بررسی ادبیات موضوع به صورت نظام‌مند: جامعه پژوهش را اسناد علمی، در خصوص اکوسیستم گردشگری پایدار که طی سال‌های ۱۹۹۴ تا فوریه ۲۰۲۰ منتشر شده بودند، تشکیل دادند. کلیدواژه‌های پژوهش در پایگاه‌های «Emerald»، «ProQuest»، «Tylor & Francis»، «Science Direct» و «Wiley» جستجو شد. در مورد اکوسیستم گردشگری پایدار واژه‌های گوناگونی مورداستفاده قرار می‌گیرد که تنوع واژگان در جستجوی نظام‌مند مورد توجه قرار گرفت. واژه‌های اکوسیستم گردشگری، پایداری گردشگری، گردشگری پایدار و توسعه گردشگری پایدار برای جستجوی مقاله‌های پژوهش مورداستفاده قرار گرفت. نتیجه جستجو فهرست قابل توجهی از اسناد گوناگون شامل ۴۱۷ مقاله، کتاب و گزارش بود. مقالات انتخاب شده طی چند مرحله ارزیابی شدند و تعدادی از آن‌ها به دلیل مطابق نبودن با موضوع حذف شده‌اند. معیار پذیرش و عدم پذیرش مطالعات، شامل زبان پژوهش، بازه زمانی مطالعه، شرایط مطالعه و نوع مطالعه بوده که در پایان ۳۹ مقاله برای بررسی عمیق انتخاب شدند. همچنین معیارهای دیگر نشان‌دهنده ویژگی‌های لازم برای انتخاب مقالات عبارت بوده‌اند از: ثبت پژوهش در پایگاه‌های معتبر، ارائه اطلاعات در مقاله و داشتن کیفیت لازم برای استخراج عوامل و تحلیل و ترکیب در پژوهش، انجام پژوهش در صنعت گردشگری و عدم تکراری بودن موضوع و دستاوردها.

یافته‌ها

مرحله سوم: جستجو و انتخاب مقاله‌های مناسب: برای انتخاب مقاله‌های مناسب بر اساس الگوریتم مشاهده‌شده در شکل شماره ۲، پارامترهای مختلفی مانند عنوان، چکیده، محتوا، دسترسی و کیفیت روش پژوهش مدنظر قرار گرفته است و در فرایند جستجو مؤلفه‌های عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (کیفیت نشریه و سال پژوهش) در نظر گرفته شده و مقالاتی که با سؤال و هدف پژوهش تناسبی نداشتند، حذف شده‌اند. هدف از این مرحله، حذف مقالاتی بود که بر اساس عنوان، چکیده، محتوا و عدم اطلاعات متناسب باهدف پژوهش نبوده‌اند. جدول شماره ۲ تعداد مقالات منتخب از پایگاه‌های علمی را نشان می‌دهد.

شکل ۲. الگوریتم انتخاب مقاله‌های نهایی

جدول ۲. تعداد مقالات منتخب از پایگاه‌های علمی

نام پایگاه	Science Direct	Taylor & Francis	Google Scholar	ProQuest	Wiley	Emerald	جمع
تعداد مقالات	۱۶	۸	۶	۴	۳	۲	۳۹

مرحله چهارم: استخراج اطلاعات مقالات: در این مرحله مقالات منتخب و نهایی شده به منظور رسیدن به یافته‌ها به صورت مستمر مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مقاله‌ها ابتدا بر اساس موضوع اصلی مقاله در حوزه اکوسیستم گردشگری پایدار دسته‌بندی شدند؛ سپس مرجع مربوط به هر مقاله (شامل نام و نام خانوادگی نویسنده، به همراه سال انتشار) ثبت شد.

مرحله پنجم: تجزیه و تحلیل و تلفیق یافته‌های کیفی: در این مرحله بر اساس مطالعات برای تمام اطلاعات استخراج شده کدی در نظر گرفته شد و مقوله‌ها و زیر مقوله‌ها با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، دسته‌بندی شدند. هدف از این مرحله ارائه تفسیری جدید و یکپارچه از یافته‌هایی است که در طول بررسی و تحلیل از میان مطالعه‌های موجود، پدیدار گشتند. ابتدا تمامی عوامل استخراج شده از مطالعات گذشته به عنوان کد در نظر گرفته شدند، سپس با در نظر گرفتن مفهوم کدها، موارد مشابه در یک مفهوم طبقه‌بندی شدند؛ بر اساس تحلیل‌های انجام گرفته و تحلیل محتوای مقالات در مجموع ۳ کدمحوری و ۷ مقوله و ۳۷ مفهوم جهت ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار شناسایی شدند. مؤلفه‌های نهایی استخراج شده مرتبط با هر مقوله در جدول شماره ۳ آورده شده است.

جدول ۳. مؤلفه‌های اکوسیستم گردشگری پایدار

منبع	مفهوم	مقوله	کدمحوری
Serenari et al., 2017; Su, 2012 De long and Dodds, 2017 Buiga, 2017 Wager et al., 1997 Tosun, 2001 De long and Dodds, 2017 Huang, 2006	گسترش مناطق حفاظت شده خصوصی (PPAS) ایجاد معافیت مالیاتی برای کسب‌وکارهای مرتبط با صنعت قیمت‌گذاری دوگانه و قیمت‌گذاری انعطاف‌پذیر برای خدمات حفاظت از مناطق تاریخی منطقه همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مرتبط ارائه گزارش‌های شفاف سالیانه ایجاد ائتلاف‌های استراتژیک B2B	قانون‌گذاری و سیاست‌ها	عوامل مرتبط با کسب‌وکار
Aydin and Emeksiz, 2018 Ulucak et al., 2020; Moscardo et al., 2016 Sheng, 2012 Lu et al., 2019 Hvass, 2014	ارائه منابع مالی جهت توسعه گردشگری بخش خصوصی درآمد سرانه کشور مبدأ و مقصد همکاری با سرمایه‌گذاران خارجی اعطای وام‌های تشویقی مطابق با فعالیت کسب‌وکار اختصاص بودجه ویژه توسعه گردشگری	سرمایه‌گذاری و تأمین مالی	

جدول ۳. مؤلفه‌های اکوسیستم گردشگری پایدار

کدمحوری	مقوله	مفهوم	منبع
عوامل مرتبط با کسب‌وکار	زیرساخت‌ها، حمایت‌ها و هوشمندسازی	کارآفرینی اجتماعی مبتنی بر گردشگری (TSE) و توسعه نگاه‌های اجتماعی فعال در حوزه گردشگری پشتیبانی فنی و اطلاعاتی ثبات اجتماعی کشور مقصد میزان ظرفیت حمل‌ونقل در منطقه ارائه خدمات بیمه‌ای به گردشگران کیفیت اقامتگاه‌های موجود در منطقه	Dahles, 2020; De long and Dodds, 2017; Aquino, 2018; Marin et al., 2019 Aydin and Emeksiz, 2018 Martinez et al., 2019 Fernandez et al., 2020; Aquino, 2018; Marin et al., 2019 Hingtgen et al., 2015
	شبکه‌سازی و بازارها	توجه به دیدگاه ذی‌نفعان و درگیر کردن آن‌ها ایجاد کسب‌وکارهای مبتنی بر معاملات همتابه‌همتا (P2P) تبدیل اقتصاد سنتی به اقتصاد اشتراکی استفاده از مفهوم بریکولاژ کارآفرینانه و بریکولاژ نهادی ارتقا برند و تصویر شهر میزان تقاضا برای استفاده از خدمات گردشگری گسترش جامعه مسافرتی آنلاین	Ngo, 2019; Castellani, 2009; Lazzi et al., 2020 Gossling and Michaelhall, 2019 Leung et al., 2019; Mzembe et al., 2019; Yachin, 2020 Aydin and Emeksiz, 2018 Moscardo et al., 2016
عوامل نیروی مرتبط با صنعت	فرهنگ	میزان پویایی جامعه و درگیری آن میزان توسعه‌یافتگی در بخش سیاسی و مشارکت مردم آداب و اعتقادات حاکم بر منطقه	Yachin, 2020; Lee, 2019; Taylor, 1995 Mihalic et al., 2016; Tosun, 2001; Moscardo et al., 2016 Aman et al., 2020; Chiu et al., 2016
عوامل خرد مرتبط با صنعت	آموزش سرمایه انسانی	آموزش قوانین و مقررات حوزه گردشگری توانمندسازی زنان بومی منطقه آموزش صحیح منابع انسانی و تربیت پرسنل بومی فراهم کردن بستر تحقیق و توسعه درزمینه‌ی گردشگری	Ngo, 2019 Movono and Dahles, 2017 Scutariu et al., 2017; Hingtgen et al., 2015; Brotherton, 1994 Singh, 2016
	ویژگی‌های فردی	قومیت‌ها و زبان مردم منطقه داشتن تفکر ارزش محور در نگرش کیفیت زندگی مردم منطقه افزایش امید به زندگی برخورداري از روحیه مهمان‌نوازی	Yun and Xang, 2016; Fan et al., 2019; Kajanus, 2004; Sikora et al., 2015 Hingtgen et al., 2015 Aman et al., 2020 Chiu et al., 2016

مرحله ششم: کنترل کیفی یافته‌ها: در این مرحله برای حفظ کیفیت یافته‌ها از شاخص کاپا استفاده شده است. شاخص کاپا زمانی که دو رتبه دهنده، پاسخ‌ها را رتبه‌بندی می‌کنند و قصد سنجش میزان توافق این دو رتبه دهنده را داریم، استفاده می‌شود. از آنجاکه در مراحل استخراج عوامل، مفاهیم مطالعات گذشته به‌عنوان کد در نظر گرفته شدند و با در نظر گرفتن شباهت‌های مفهومی، مقوله‌های جدید شناسایی شدند؛ جهت کنترل مفاهیم استخراجی، از مقایسه نظر پژوهشگر با یک خبره استفاده شده است. شاخص کاپا بین صفر تا یک نوسان دارد. هر چه مقدار سنج به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان می‌دهد که توافق بین رتبه‌دهندگان بیشتر است. مقدار شاخص با استفاده از نرم‌افزار SPSS در سطح معناداری ۰/۰۰۰،۰ عدد ۰/۷۴۶ محاسبه گردید که در جدول (۴) نشان داده شده است. با توجه به کوچک‌تر بودن عدد معناداری از ۰/۰۵ فرض استقلال مقوله‌های استخراجی رد می‌شود و استخراج کدها از پایایی مناسبی برخوردار است.

جدول ۴. مقادیر اندازه توافق

مقدار	انحراف استاندارد	عدد معناداری
۰/۷۴۶	۰/۰۶۲	۰/۰۰۰۰
۳۷		

مرحله هفتم: ارائه نتایج: از روش آنتروپی شانون، میزان پشتیبانی پژوهش‌های گذشته از یافته‌های این پژوهش به‌صورت آماری نشان داده می‌شود. بر اساس روش آنتروپی شانون، می‌توان از لحاظ کمی به ارائه عوامل تشکیل‌دهنده مدل اکوسیستم گردشگری پایدار پرداخت. در این روش، ابتدا کدها برحسب مقوله‌ها در قالب فراوانی محاسبه شده، سپس با استفاده از بار اطلاعاتی هر مقوله درجه اهمیت هر یک محاسبه می‌شود. جهت محاسبه بار اطلاعاتی، عدم اطمینان و ضریب اهمیت از روابط زیر استفاده شده است.

$$E_j = -K \sum_{i=1}^m p_{ij} \times \ln p_{ij} \quad i = 1, 2, \dots, m \quad k = \frac{1}{\ln m}$$

$$W_i = \frac{d_j}{\sum d_j} \quad d_j = 1 - E_j$$

جهت محاسبه وزن هر یک از مفاهیم، مجموع وزن کدهای آن مفهوم محاسبه شده و بر اساس وزن‌های به دست آمده، رتبه‌بندی صورت گرفته است. جدول شماره ۵ رتبه‌بندی و ضریب اهمیت عوامل شناسایی شده را نشان می‌دهد.

جدول ۵. رتبه‌بندی و ضریب اهمیت مؤلفه‌های شناسایی شده

رتبه کل	رتبه مفهوم	ضریب اهمیت	عدم اطمینان	$\sum \frac{p_{ij}}{\ln p_{ij}}$	فراوانی	مفهوم	مقوله
۶	۲	۰/۱۴۵۳	۰/۱۲۴۵	-۰/۲۴۲۳	۴	گسترش مناطق حفاظت شده خصوصی	قانون‌گذاری و سیاست‌ها
	۶	۰/۱۳۷۶	۰/۱۷۱۲	-۰/۳۳۳۱	۸	ایجاد معافیت مالیاتی	
	۲	۰/۱۴۵۳	۰/۱۲۴۵	-۰/۲۴۲۳	۴	قیمت‌گذاری دوگانه و انعطاف‌پذیر برای خدمات	
	۳	۰/۱۴۲۵	۰/۱۴۱۴	-۰/۲۷۵۲	۵	حفاظت از مناطق تاریخی منطقه	
	۵	۰/۱۳۹۱	۰/۱۶۲۱	-۰/۳۱۵۵	۷	همکاری با سازمان‌های بین‌المللی مرتبط	
	۴	۰/۱۴۱۰	۰/۱۵۰۷	-۰/۲۹۳۲	۶	ارائه گزارش‌های شفاف سالیانه	
	۱	۰/۱۴۸۸	۰/۱۰۳۸	-۰/۲۰۲۰	۳	ایجاد ائتلاف‌های استراتژیک	
۵	۴	۰/۱۹۴۰	۰/۲۲۱۳	-۰/۳۵۶۴	۹	ارائه منابع مالی جهت توسعه گردشگری بخش خصوصی	سرمایه‌گذاری و تأمین مالی
	۱	۰/۲۰۰۴	۰/۱۹۵۹	-۰/۳۱۵۵	۶	درآمد سرانه کشور مبدأ و مقصد	
	۳	۰/۱۹۷۷	۰/۲۰۶۸	-۰/۳۳۳۱	۷	همکاری با سرمایه‌گذاران خارجی	
	۲	۰/۲۰۰۳	۰/۱۸۲۰	-۰/۲۹۳۰	۵	اعطای وام‌های تشویقی مطابق با فعالیت کسب‌وکار	
	۲	۰/۲۰۰۳	۰/۱۸۲۰	-۰/۲۹۳۰	۵	اختصاص بودجه ویژه توسعه گردشگری	

ادامه جدول ۵.

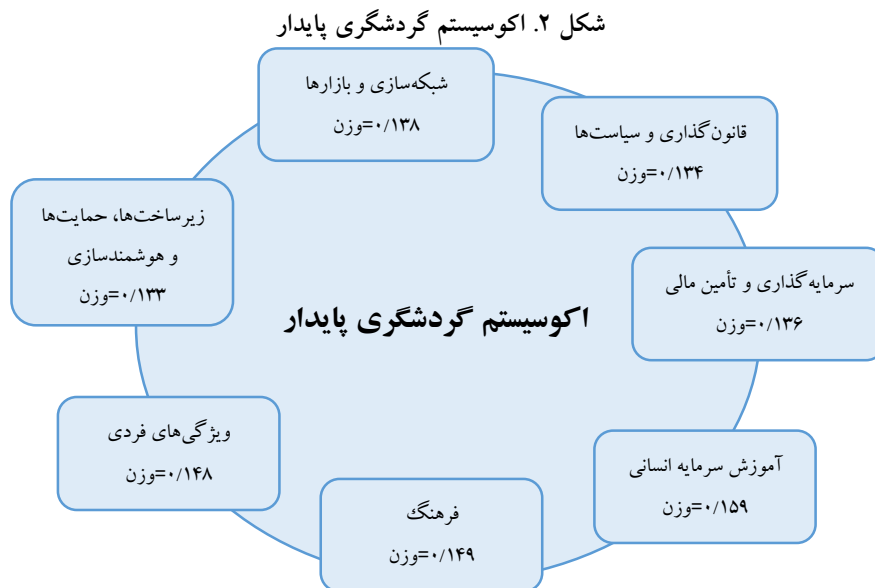
رتبه کل	رتبه مفهوم	ضریب اهمیت	عدم اطمینان	$\sum \frac{pij}{* \ln pij}$	فراوانی	مفهوم	مقوله
۷	۶	۰/۱۵۸۲	۰/۱۹۸۸	-۰/۳۵۶۴	۱۱	کارآفرینی اجتماعی مبتنی بر گردشگری و توسعه بنگاه‌های اجتماعی	زیرساخت‌ها، حمایت‌ها و هوشمندسازی
	۵	۰/۱۵۹۸	۰/۱۹۱۱	-۰/۳۴۲۵	۹	پشتیبانی فنی و اطلاعاتی	
	۳	۰/۱۶۸۳	۰/۱۴۷۹	-۰/۲۶۵۲	۵	ثبات اجتماعی کشور مقصد	
	۴	۰/۱۶۶۱	۰/۱۵۸۷	-۰/۲۸۴۵	۶	میزان ظرفیت حمل و نقل در منطقه	
	۱	۰/۱۷۵۲	۰/۱۱۲۷	-۰/۲۰۲۰	۳	ارائه خدمات بیمه‌ای به گردشگران	
	۲	۰/۱۷۲۱	۰/۱۲۸۴	-۰/۲۳۰۲	۴	کیفیت اقامتگاه‌های موجود در منطقه	
۴	۶	۰/۱۳۳۷	۰/۱۸۶	-۰/۳۶۲۷	۸	توجه به دیدگاه ذی‌نفعان و درگیرکردن آن‌ها	شبکه‌سازی و بازارها
	۳	۰/۱۴۳۱	۰/۱۳۰۷	-۰/۲۵۴۴	۳	ایجاد کسب‌وکارهای مبتنی بر معاملات همتابه‌همتا	
	۲	۰/۱۴۷۵	۰/۱۰۳۸	-۰/۲۰۲۰	۲	تبدیل اقتصاد سنتی به اقتصاد اشتراکی	
	۱	۰/۱۵۴۷	۰/۰۶۳۴	-۰/۱۲۴۷	۱	استفاده از مفهوم بریکولاژ کارآفرینانه و نهادی	
	۳	۰/۱۴۳۱	۰/۱۳۰۷	-۰/۲۵۴۴	۳	ارتقا برند و تصویر شهر	
	۴	۰/۱۴۰۵	۰/۱۴۶۲	-۰/۲۸۴۵	۴	میزان تقاضا برای استفاده از خدمات گردشگری	
	۵	۰/۱۳۷۹	۰/۱۶۲۱	-۰/۳۱۵۵	۵	گسترش جامعه مسافرتی آنلاین	

ادامه جدول ۵.

رتبه کل	رتبه مفهوم	ضریب اهمیت	عدم اطمینان	$\sum \frac{p_{ij}}{\ln p_{ij}}$	فراوانی	مفهوم	مقوله
۲	۱	۰/۳۳۵۹	۰/۲۹۶۷	-۰/۳۲۶۰	۵	میزان پویایی جامعه و درگیری آن	فرهنگ
	۲	۰/۳۳۲۸	۰/۳۰۳۳	-۰/۳۳۴۵	۲	میزان توسعه‌یافتگی در بخش سیاسی و مشارکت مردم	
	۲	۰/۳۳۲۸	۰/۳۰۳۳	-۰/۳۳۴۵	۲	آداب و اعتقادات حاکم بر منطقه	
۱	۲	۰/۲۴۹۵	۰/۲۳۶۲	-۰/۳۲۹۷	۳	آموزش قوانین و مقررات حوزه گردشگری	آموزش سرمایه انسانی
	۳	۰/۲۴۱۲	۰/۱۹۹۶	-۰/۲۷۷۶	۲	توانمندسازی زنان بومی منطقه	
	۲	۰/۲۴۹۵	۰/۲۳۶۲	-۰/۳۲۹۷	۳	آموزش صحیح منابع انسانی و تربیت پرسنل بومی	
	۱	۰/۲۵۹۶	۰/۲۶۱۲	-۰/۳۶۲۵	۶	فراهم کردن بستر تحقیق و توسعه در زمینه‌ی گردشگری	
۳	۲	۰/۱۹۸۳	۰/۱۹۹۸	-۰/۳۲۱۸	۲	قومیت‌ها و زبان مردم منطقه	ویژگی‌های فردی
	۱	۰/۲۱۲۵	۰/۱۴۲۷	-۰/۲۳۰۲	۱	داشتن تفکر ارزش محور در نگرش	
	۳	۰/۱۹۲۳	۰/۲۲۴۲	-۰/۳۶۱۱	۳	کیفیت زندگی مردم منطقه	
	۲	۰/۱۹۸۳	۰/۱۹۹۸	-۰/۳۲۱۸	۲	افزایش امید به زندگی	
	۲	۰/۱۹۸۳	۰/۱۹۹۸	-۰/۳۲۱۸	۲	برخورداري از روحیه مهمان‌نوازی	

بر اساس ضرایب به‌دست‌آمده، مشخص شد که آموزش سرمایه انسانی دارای بیشترین ضریب اهمیت است و بالاترین رتبه را کسب کرده است؛ یعنی در حوزه اکوسیستم گردشگری پایدار این موضوع بیشتر مورد مطالعه قرار گرفته است. فرهنگ در رتبه دوم و

ویژگی‌های فردی در رتبه سوم قرار دارند از این رو می‌توان گفت که توجه به این مؤلفه‌ها در مدل اکوسیستم گردشگری پایدار بسیار حائز اهمیت است. شکل شماره ۲ اکوسیستم گردشگری پایدار را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

اکوسیستم گردشگری پایدار به عنوان عامل رشد اقتصادی و تقویت کننده فرهنگ جوامع در نظر گرفته می‌شود که به دنبال اطمینان از تداوم دسترسی نسل‌های آینده به منابع و توزیع عادلانه فرصت‌ها است. هدف پژوهش حاضر ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار بوده است. بر اساس نتایج حاصل از به‌کارگیری روش فراترکیب و بررسی مطالعات گذشته ۳۷ مفهوم در قالب ۷ مقوله شناسایی شدند که در سه طبقه عوامل مرتبط با کسب و کار، عوامل بیرونی مرتبط با صنعت و عوامل خرد مرتبط با صنعت قرار گرفتند. عوامل با توجه به ضریب اهمیت عبارت‌اند از: آموزش سرمایه انسانی، فرهنگ، ویژگی‌های فردی، شبکه‌سازی و بازارها، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی، قانون‌گذاری و سیاست‌ها و زیرساخت‌ها.

یکی از موارد مطرح شده در مدل اکوسیستم گردشگری پایدار، شبکه‌سازی و نحوه‌ی تعامل با بازارها می‌باشد؛ که برای گسترش آن توجه به نیازهای ذی‌نفعان و درگیر کردن آن‌ها در فرایندها امری ضروری است. تبدیل اقتصاد سنتی به اقتصاد اشتراکی نیز باعث ارزش‌آفرینی و شبکه‌سازی می‌شود؛ اگرچه این فرایند با چالش‌های گسترده‌ای روبرو است، اما از طریق فرهنگ‌سازی، فراهم نمودن بسترهای قانونی شفاف و انسجام‌بخشی بین نهادهای مرتبط می‌توان با این چالش‌ها مقابله کرد. با ایجاد کسب‌وکارهای مبتنی بر معاملات همتابه‌همتا (P2P) نیز شبکه‌سازی گسترده‌ای صورت می‌گیرد؛ زیرا این نوع کسب‌وکارها قادرند از طریق یک پلتفرم آنلاین با صرف هزینه‌ای اندک در دسترس افراد و نهادهای بسیاری قرار گرفته و با کاهش هزینه‌ها برای ذی‌نفعان خود ارزش ایجاد کنند که یکی از نتایج مثبت آن گسترش جامعه مسافرتی آنلاین می‌باشد. در ادبیات کارآفرینی، بریکلاژ برای توضیح مفهوم خلق بازار و رشد شرکت‌های نوپا مورد استفاده قرار گرفته است (Baker and Nelson, 2005) و به انجام کار با استفاده از ترکیب منابع در دسترس اشاره دارد؛ که عاملی مهم جهت ارائه ارزش پیشنهادی است. آموزش نیروی انسانی دیگر عامل شناسایی شده در مدل اکوسیستم گردشگری پایدار است و نیروی انسانی توانمند، اثربخشی مدیریت را افزایش داده و توان رقابت‌پذیری مقاصد گردشگری را نیز افزایش خواهد داد. آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی به‌ویژه توانمندسازی زنان بومی منطقه می‌تواند به‌عنوان مؤثرترین راهبرد جهت بقا در عرصه رقابت گردشگری و کسب مزیت در بازارهای صنعت گردشگری باشد. به‌طور کلی آموزش نوعی سرمایه‌گذاری مفید و یک عامل کلیدی در مدل اکوسیستم گردشگری پایدار محسوب می‌شود و چنانچه به‌درستی برنامه‌ریزی و اجرا گردد، بازده اقتصادی فراوانی نیز خواهد داشت.

در مقوله‌ی قانون‌گذاری و سیاست‌ها، عامل ایجاد معافیت مالیاتی و قیمت‌گذاری دوگانه و انعطاف‌پذیر برای خدمات حائز اهمیت است؛ از این‌رو، تحمیل مالیات‌ها و عوارض می‌تواند نقش مهمی در اکوسیستم گردشگری پایدار داشته باشد. مالیات و عوارض می‌تواند برای معجزات رویه‌های ناپایدار مانند آلودگی هوا نیز استفاده شود، همچنین این ابزار می‌تواند از طریق اصلاح قیمت‌ها و درآمدها، رفتار گردشگران را تغییر داده و تأثیرات منفی زیست‌محیطی را کاهش دهد.

سرمایه‌گذاری در گردشگری نیازمند توسعه زیرساخت‌های اقتصادی، فراهم نمودن شرایط اجتماعی و بهبود روابط سیاسی با کشورها است. نبود مطالعات امکان‌سنجی در طرح‌های حوزه گردشگری، تصورات منفی گردشگران درباره شرایط امنیتی کشور و تبلیغات نامناسب از موانع تأمین مالی در گردشگری به شمار می‌روند؛ لذا لازم است با اتخاذ راهکارهای مناسب همچون همکاری با سرمایه‌گذاران خارجی و اختصاص بودجه جهت توسعه گردشگری، موانع سرمایه‌گذاری در این حوزه از بین رود.

در سنجش با نتایج پژوهش‌های گذشته می‌توان بیان کرد که در مقاله مارتینز و همکاران (۲۰۱۹) ابعاد حمایت‌های دولت، خط‌مشی‌ها و قوانین، حمل‌ونقل و نیروی انسانی ابعاد اکوسیستم گردشگری معرفی شدند که به‌نوعی با برخی از مفاهیم استخراج‌شده در پژوهش مانند قانون‌گذاری و سیاست‌ها، زیرساخت‌ها، حمایت‌ها و آموزش منابع انسانی هم‌راستا بوده‌اند.

این پژوهش به‌واسطه بهره‌گیری از روش فراترکیب و وزن‌دهی از طریق آنتروپی شانون مدلی را جهت اکوسیستم گردشگری پایدار ارائه داد که در موضوع مورد مطالعه و برخی از مفاهیم استخراج‌شده منحصر به فرد است. مطالعات کیفی در کنار همه فواید خود، ضعف‌هایی همچون عدم تعمیم‌پذیری را به همراه دارند؛ از این رو، جهت افزایش قابلیت تعمیم‌پذیری پیشنهاد می‌شود پژوهشگران عوامل را در صنعت گردشگری مورد بررسی قرار دهند. همچنین می‌توان از رویکرد کمی مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) برای ارزیابی اعتبار مدل و توسعه تعمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش استفاده کرد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Amir Mohammad Colabi <https://orcid.org/0000-0001-8603-177X>

Reference

Aman, J., Abbas, J., Mahmood, S., Nurunnabi, M., & Bano, S. (2019). The influence of Islamic Religiosity on the perceived socio-cultural impact of sustainable tourism development in Pakistan: A *Structural equation modeling approach*. *Sustainability*, 11(11), 30-39. <https://doi.org/10.3390/su11113039>

- Aquino, R. S., Lück, M., & Schänzel, H. A. (2018). A conceptual framework of tourism social entrepreneurship for sustainable community development. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31(1), 23-32. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.09.001>
- Ashley, C., & Mitchell, J. (2015). *Tourism and poverty reduction: Pathways to prosperity*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781849774635>
- Aydin, B., & Emeksiz, M. (2018). Sustainable urban tourism success factors and the economic performance of small tourism enterprises. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 23(10), 975-988. <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1513049>
- Baker, T., and Nelson, R.E. (2005). Creating Something from Nothing: Resource Construction through Entrepreneurial Bricolage. *Administrative Science Quarterly*, 50(1), 329-366. <https://doi.org/10.2189/asqu.2005.50.3.329>
- Brotherton, B., Woolfenden, G., & Himmetoğlu, B. (1994). Developing human resources for Turkey's tourism industry in the 1990s. *Tourism Management*, 15(2), 109-116. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(94\)90004-3](https://doi.org/10.1016/0261-5177(94)90004-3)
- Buiga, A., Stegorean, R., Chiş, A., & Lazăr, D. (2017). Pricing of the tourism product: a tool for entrepreneurs to adapt to a flexible market.
- Butler, R. (2004). The tourism area life cycle in the twenty-first century. *A companion to tourism*, 4(1), 159-169.
- Castellani, V., & Sala, S. (2009). *Sustainable tourism as a factor of local development*. Tangram Ediz. Scientifiche.
- Chen, H., & Rahman, I. (2018). Cultural tourism: An analysis of engagement, cultural contact, memorable tourism experience and destination loyalty. *Tourism Management Perspectives*, 26(1), 153-163. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2017.10.006>
- Chiu, W., Zeng, S., & Cheng, P. S. T. (2016). The influence of destination image and tourist satisfaction on tourist loyalty: a case study of Chinese tourists in Korea. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*.1(3), 1-19. <https://doi.org/10.1108/IJCTHR-07-2015-0080>
- Church, A., Coles, T., & Fish, R. (2017). Tourism in sub-global assessments of ecosystem services. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(11), 1529-1546. <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1291649>

- Çizel, B., & Ajanovic, E. (2019). Smart tourism ecosystem impacts. In *The Routledge Handbook of Tourism Impacts*. 403-417. 9781351025102
- Dahles, H., Khieng, S., Verver, M., & Manders, I. (2020). Social entrepreneurship and tourism in Cambodia: advancing community engagement. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(6), 816-833. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1706544>
- De Lange, D., & Dodds, R. (2017). Increasing sustainable tourism through social entrepreneurship. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 3(1), 1-27. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-02-2016-0096>
- Fan, D. X., Liu, A., & Qiu, R. T. (2019). Revisiting the relationship between host attitudes and tourism development: A utility maximization approach. *Tourism Economics*, 25(2), 171-188. <https://doi.org/10.1177/1354816618794088>
- Fernandez, A., Espinosa, N., Abad, M., & Goytia, A. (2020). Model for measuring carrying capacity in inhabited tourism destinations. *Portuguese Economic Journal*, 1(5), 1-29. <https://doi.org/10.1007/s10258-020-00173-5>
- Gossling, S., & Michael Hall, C. (2019). Sharing versus collaborative economy: how to align ICT developments and the SDGs in tourism?. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(1), 74-96. <https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1560455>
- Hall, C. M. (2017). Resilience in tourism: Development, theory, and application. In *Tourism, resilience and sustainability*. Routledge. 18-33.
- Hingtgen, N., Kline, C., Fernandes, L., & McGehee, N. G. (2015). Cuba in transition: Tourism industry perceptions of entrepreneurial change. *Tourism Management*, 50(1), 184-193. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2015.01.033>
- Huang, L. (2006). Building up a B2B e-commerce strategic alliance model under an uncertain environment. *Tourism Management*, 27(6), 1308-1320. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.06.005>
- Hvass, K. A. (2014). To fund or not to fund: A critical look at funding marketing campaigns. *Journal of Destination & Management*, 3(3), 173-179. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2013.09.001>
- Iazzi, A., Pizzi, S., Iaia, L., & Turco, M. (2020). Communicating the stakeholder engagement process: A cross- country analysis in the tourism sector. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 1 (12), 23-37. <https://doi.org/10.1002/csr.1913>

- Kajanus, M., Kangas, J., & Kurttila, M. (2004). The use of value focused thinking and the A'WOT hybrid method in tourism management. *Tourism management*, 25(4), 499-506. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00120-1](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00120-1)
- Kaplan, F., & Aktas, A. R. (2016). The Turkey tourism demand: a gravity model. *The Empirical Economics Letters*, 15(3), 265-272.
- Kurgun, H., Kurgun, O. A., & Aktaş, E. (2018). What does Web 4.0 Promise for Tourism Ecosystem? A Qualitative Research on Tourism Ecosystem Stakeholders' Awareness. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 6(1), 55-65. URL: <https://doi.org/10.15640/jthm.v6n1a6>
- Lee, T. H., & Jan, F. H. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability. *Tourism Management*, 70(1), 368-380. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.003>
- Leung, X. Y., Xue, L., & Wen, H. (2019). Framing the sharing economy: Toward a sustainable ecosystem. *Tourism Management*, 71(1), 44-53. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.021>
- Lu, Z., Gozgor, G., Lau, C. K. M., & Paramati, S. R. (2019). The dynamic impacts of renewable energy and tourism investments on international tourism: Evidence from the G20 countries. *Journal of Business Economics and Management*, 20(6), 1102-1120. <https://doi.org/10.3846/jbem.2019.10181>
- Marin, A., Tăchiciu, L., Căpușneanu, S., & Topor, D. I. (2019). Role of Tour Operators and Travel Agencies in Promoting Sustainable Tourism. *Amfiteatru Economic*, 21(52), 654-669.
- Martínez, J. M. G., Martín, J. M. M., Fernández, J. A. S., & Mogorrón-Guerrero, H. (2019). An analysis of the stability of rural tourism as a desired condition for tourism. *Journal of Business Research*, 1(100), 165-174. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.03.033>
- Mihalic, T. (2016). Sustainable-responsible tourism discourse—Towards 'responsustainable'tourism. *Journal of Cleaner Production*, 11(1), 461-470. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.12.062>
- Moscardo, G., & Murphy, L. (2016). Using destination community wellbeing to assess tourist markets: A case study of Magnetic Island, Australia. *Journal of destination marketing & management*, 5(1), 55-64. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2016.01.003>
- Movono, A., & Dahles, H. (2017). Female empowerment and tourism: A focus on Fijian village. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(6), 681-692. <https://doi.org/10.1080/10941665.2017.1308397>

- Mzembe, A. N., Novakovic, Y., Melissen, F., & Kamanga, G. (2019). Institutional bricolage as an antecedent of social value creation in a developing country's tourism and hospitality industry. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 26(4), 997-1008. <https://doi.org/10.1002/csr.1740>
- Navickiene, R., & Meiste, R. (2017). Elements of Attractiveness of kaunas as a smart city for tourist. *Taikomieji tyrimai studijose ir praktikoje-Applied research in studies and practice*, 14(1), 39-46.
- Ngo, T., Hales, R., & Lohmann, G. (2019). Collaborative marketing for the sustainable development of community-based tourism enterprises: a reconciliation of diverse perspectives. *Current Issues in Tourism*, 22(18), 2266-2283. <https://doi.org/10.1080/13683500.2018.1446919>
- Pueyo-Ros, J. (2018). The Role of Tourism in the Ecosystem Services Framework. *Land*, 7(3), 111-123. <https://doi.org/10.3390/land7030111>
- Reddy, M. V., & Wilkes, K. (2017). Tourism in the green economy: Rio to post-2015. In *Tourism in the Green Economy*. 3(1), 25-53.
- Sandelowski, M., Barroso, J., & Voils, C. I. (2007). Using qualitative metasummary to synthesize qualitative and quantitative descriptive findings. *Research in nursing & health*, 30(1), 99-111. <https://doi.org/10.1002/nur.20176>
- Scutariu, A. L., Nastase, C., & Popescu, M. (2017). Perspectives of Sustainable Development of Tourism North-East. *Sustainability*, 9(1), 56-64. <https://doi.org/10.3390/su9010056>
- Serenari, C., Peterson, M. N., Wallace, T., & Stowhas, P. (2017). Private protected areas, ecotourism development and impacts on local people's well-being: a review from case studies in Southern Chile. *Journal of sustainable tourism*, 25(12), 1792-1810. <https://doi.org/10.1080/09669582.2016.1178755>
- Sheng, C. W., & Chen, M. C. (2012). A study of experience expectations of museum visitors. *Tourism management*, 33(1), 53-60. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.01.023>
- Sikora, J., Kaczocha, W., & Wartecka-Ważyńska, A. (2015). Values and professional and ethical norms in rural tourism in Poland. *Agricultural Economics*, 61(8), 377-392.
- Singh, R. (2016). The state of Indian tourism and hospitality research: A review and analysis of journal publications. *Tourism Management Perspectives*, 17(1), 90-99. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2015.07.002>

- Su, X. (2012). 'it is my home. i will die here': tourism development and the politics of place in lijiang, china. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 94(1), 31-45. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0467.2012.00394.x>
- Swilling, M., Musango, J., & Wakeford, J. (2016). Developmental states and sustainability transitions: prospects of a just transition in South Africa. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 18(5), 650-672. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2015.1107716>
- Taylor, G. (1995). The community approach: does it really work?. *Tourism management*, 16(7), 487-489. [https://doi.org/10.1016/0261-5177\(95\)00078-3](https://doi.org/10.1016/0261-5177(95)00078-3)
- Telfer, D. J., & Sharpley, R. (2015). *Tourism and development in the developing world*. Routledge.
- Tosun, C. (2001). Challenges of sustainable tourism development in the developing world: the case of Turkey. *Tourism management*, 22(3), 289-303. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(00\)00060-1](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(00)00060-1)
- Tsujimoto, M., Kajikawa, Y., Tomita, J., & Matsumoto, Y. (2018). A review of the ecosystem concept—towards coherent ecosystem design. *Technological Forecasting and Social Change*, 136(1), 49-58. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.06.032>
- Tu, Q. & Liu, A. (2014). Framework of Smart Tourism Research and Related Progress in China. In *International Conference on Management and Engineering*.140–146.
- Ulucak, R., Yücel, A. G., & İlkay, S. Ç. (2020). Dynamics of tourism demand in Turkey: Panel data analysis using gravity model. *Tourism Economics*, 3(1), 1-23. <https://doi.org/10.1177/1354816620901956>
- UNWTO, (2019). International tourist arrivals reach 1.4 billion two years ahead of forecasts. United Nations World Tourism Organization.
- Wagner, J. E. (1997). Estimating the economic impacts of tourism. *Annals of Tourism Research*, vol. 24(3).592-608. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)00008-X](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)00008-X)
- Yachin, J. M., & Ioannides, D. (2020). "Making do" in rural tourism: the resourcing behaviour of tourism micro-firms. *Journal of Sustainable Tourism*, 103-1021. <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1715993>
- Yun, H. J., & Zhang, X. (2016). Cultural Conservation and Tourism Development in the Consolidation Stage of the Tourism Area Life Cycle Model Consolidation Stage of the Tourism Area Life Cycle Model. *Tourism Planning & Development*, 1(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/21568316.2016.1243147>

Zimmer L. (2006) "Qualitative meta- synthesis: A question of dialoguing with texts", *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 311-318.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2006.03721.x>

استناد به این مقاله: کلایی، امیرمحمد. (۱۴۰۱). ارائه مدل اکوسیستم گردشگری پایدار با رویکرد فراترکیب. *مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۷(۵۷)، ۱۷۹-۲۰۶.

Tourism Management Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License